

ринок визначити неможливо, може застосовуватися право держави, де розташоване основне місце позивача (Кузнецова Н. В. Международное частное право: Учебно-методическое пособие. — Ярославль, 2013. — С. 114). Право, яке має найбільш тісний зв'язок з правовідносинами сторін, застосовується також у всіх інших випадках недобросовісної конкуренції, ускладнених іноземним елементом.

Можна дійти висновку, що проекти з уніфікації колізійних норм щодо випадків недобросовісної конкуренції, ускладнених іноземним елементом, розглянуті в резолюції Міжнародної ліги проти недобросовісної конкуренції, яка була прийнята в 1967 році. Відповідно до норм резолюції застосовують належить право держави, на території якого було здійснено шкідливі дії. При цьому в якості такої держави виступає держава, на ринку якого відбулося «зіткнення інтересів» між конкурентами.

Потрібно відмітити, що в рамках Гаазької конференції з міжнародного приватного права виконано великий об'єм роботи, яка направлена на вироблення конвенції про право, яке застосовується до правовідносин, пов'язаних з недобросовісною конкуренцією, але проект та прийняття такої конвенції поки що відкладено.

ПЛОТНИКОВ О. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
старший викладач кафедри міжнародного права та міжнародних відносин,
кандидат юридичних наук

ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАННЯ УКРАЇНОЮ ПОЗОВУ ДО МІЖНАРОДНОГО СУДУ ООН ЩОДО ДІЙ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ: ПРОБЛЕМА ЮРИСДИКЦІЇ

Відносини України та Російської Федерації (далі: «РФ») суттєво загострилися в лютому 2014 року та характеризуються наявністю цілого ряду складних міжнародних спорів. Високою є вірогідність розгляду спірних питань в міжнародних судових органах, зокрема, в Міжнародному суді Організації Об'єднаних Націй (далі: «МС ООН»). Зокрема, в.о. обов'язків міністра зовнішніх справ України А. Б. Дешица заявив, що Україна готує позов до МС ООН щодо дій РФ (Україна подаст иск в Международный суд ООН против России — Дешица[Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://news.liga.net/news/politics/1217643-ukraina_podast_isk_v_mezhdunarodnyy_sud_oon_protiv_rossii_deshchitsa.htm).

Першочерговим питанням, яке має бути розв'язане українською стороною при підготовці позову, є проблема юрисдикції МС ООН щодо

спору між Україною та РФ. Попередня практика, зокрема, розгляд Судом спору між Грузією та РФ демонструє, що аргумент про відсутність юрисдикції Суду для розгляду справи є «першою лінією оборони» представників РФ при розгляді спору в МС ООН.

Можна виділити чотири основні аргументи, які можуть бути застосовані російською стороною: 1. Відсутність в українського уряду права подавати позов через нелегітимність цього уряду; 2. Невизнання РФ юрисдикції МС ООН по окремих договорах шляхом застережень, що були зроблені під час підписання договору, або в подальшому до виникнення спору; 3. Можливість зробити застереження про невизнання юрисдикції МС ООН після виникнення спору між Україною та РФ, але до подання позову; 4. Невжиття встановлених договором способів судового врегулювання.

Аргумент про неможливість ведення справ з Україною на міждержавному рівні через відсутність в неї легітимного уряду неодноразово застосовувався РФ (див., наприклад: Медведев: новые власти Украины нелегитимны [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://grani.ru/Politics/Russia/Cabinet/m.225397.html>). Як відомо, статтею 36 Статуту Міжнародного суду ООН встановлено, що сторонами у спорах перед Судом можуть бути лише держави. Державу на міжнародному рівні представляє уряд, зокрема, особи, що володіють повноваженнями ех оффіціо (голова держави, голова уряду, міністр зовнішніх справ). У зв'язку з цим РФ може стверджувати, що, оскільки новий уряд України нелегітимний, в Україні відсутні особи, які мають право представляти країну ех оффіціо, а отже представництво перед МС ООН неможливе. У зв'язку з цим необхідно відзначити, що міжнародне право, в цілому, нейтрально ставиться до можливості зміни урядів неконституційним шляхом. Відомі доктрини Естрада та Тобара передбачають певну процедуру «легітимізації» неконституційного уряду шляхом або визнання іншими державами, або власним населенням. Неприпустимим вважається лише підтримання нової влади насильницьким шляхом (див., наприклад: A/RES/63/301) та згортання демократичних процедур, за допомогою яких можливе затвердження нового уряду (Shaw M. N. *International Law*, 6th ed. p. 457). З урахуванням цього, будь-які дії щодо подання позову до МС ООН доцільно проводити лише після президентських виборів та формування нового уряду.

СРСР та РФ як правонаступник СРСР відомі широкою практикою застережень до міжнародних договорів, якими заперечувалася можливість розгляду спорів, що можуть виникати з даних договорів, МС ООН. Дана практика дозволяла уникати відповідних позовів. В світлі цього необхідно відзначити, існує тенденція до поступової відмови від практики застережень. Зокрема, Наказом Президії Верховної ради СРСР від 10.02.1989 № 10125-ХІ були зняті застереження щодо визнання обов'язкової юрисдикції МС ООН щодо Конвенції проти тортур,

Федеральним законом від 03.03.2007 № 28-ФЗ — щодо таких міжнародних договорів як Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників, Конвенція про боротьбу проти незаконних актів, спрямованих проти безпеки цивільної авіації. Відповідно, порушення даних договорів можуть бути підставою для звернення України до МС ООН, причому Суд матиме юрисдикцію у спорі.

Нажаль, можливість звернення до МС ООН не передбачається базовими договорами, що регулюють українсько-російські відносини. Так, Договір про дружбу, партнерство та співробітництво між Російською Федерацією та Україною від 1997 року взагалі не вказує на можливість судового розгляду суперечок, що впливають з нього. Відповідно, розгляд спору з цього договору МС ООН можливий лише в разі визнання його юрисдикції РФ. Однак, в будь-якому випадку, при поданні позову проти РФ необхідне ретельне дослідження документів, пов'язаних з підписанням та ратифікацією СРСР та РФ договорів, положення яких Україна вважає порушеними.

Існує також і можливість застережень РФ щодо відмови від юрисдикції МС ООН безпосередньо перед поданням Україною відповідного позову. Подібна ситуація мала місце у справі щодо військових та піввійськових дій США в Нікарагуа, в якій США за два тижні до подання Нікарагуа позову до МС ООН зробили застереження про невизнання його юрисдикції в спорах з центральноамериканськими державами. Однак, МС ООН даний аргумент США не визнав, вказавши на те, що визнаючи юрисдикцію суду в 1946 році США зробили застереження, що будь-яка відмова від цієї юрисдикції можлива лише за умови попереднього повідомлення за шість місяців. Отже, з зазначеної справи можна зробити висновок, що при підготовці позову України до РФ необхідно дослідити часові періоди відмови від юрисдикції, встановлені застереженнями РФ.

Серйозною завадою для визнання юрисдикції МС ООН може стати недотримання Україною встановлених відповідним договором процедур врегулювання спору. Саме невжиття відповідних заходів Грузією у відповідності до положень Конвенції про запобігання злочину геноциду стало підставою для відмови МС ООН розглядати позов Грузії проти РФ. Необхідно відзначити, що більшість договорів в якості досудових процедур встановлюють консультування через дипломатичні канали. Отже, при визначенні договорів, що стануть підставою для позову України, необхідно повністю виконати встановлені цими договорами формальні процедури досудового врегулювання.